

Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ
ТИЖНЕВИК
TYGODNIK
UKRAIŃSKI
UKRAINIAN
WEEKLY

Рік Lxviii № 30 (3441) Варшава, 30 липня 2023 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Анни Вінницької

«Поморське з Україною». с. 2

Купальське свято на Підляшші. с. 10

Рахуєся лем она: Ватра, Ждиня, Лемківщина... війна. с. 16

Анна ВІННИЦЬКА

Фото авторки статті

«Поморське з Україною»

Перше, що я почула, відкриваючи двері домівки ОУП у Лемборку, – це сміх та радісне перекрикування. Хоча на дворі була спека, яка відчувалася й у приміщеннях, ніхто не нарікав. У домівці було весело та гамірно, бо саме сюди, попри канікули, кожного дня приходять діти біженців, які в межах проєкту «Поморське з Україною» беруть участь у майстер-класах та заняттях польської й української мови. Дітей до Польщі вигнала війна, а в домівці їм допомагають відбудовувати відчуття безпеки – тут діти почуваються, як у себе дома.

– Ми любимо танці – за цей час вивчили аж чотирнадцять нових. Подобаються заняття з вишивання, на яких вишиваємо карту України. А ще малюємо, співаємо й багато-багато іншого, – весело розповідають діти та молодь. Вони різного віку й представляють усю Україну: від Львова до Луганська.

– Коли почалася війна й до нас приїхало багато матерів та бабусь із дітьми, у нашій домівці активізувалася робота. Нині тут організуємо багато занять. Однак чи не найважливіше, що діти в нас «відволікаються» від війни. Бо попри те, що малеча сміється, вона все ж таки думає про те, що відбувається в Україні. Тому важливо, що тут мають можливість познайомитися з іншими дітьми з різних куточків України, а домівка для них є українською гаванню, – каже Мирослава Ластівка з ОУП, яка зустрічала мене в домівці.

– Після початку війни нам у Лемборку було простіше, оскільки на нашому терені дуже активно працює гурток ОУП, з яким співпрацюємо. Тому одразу змогли допомогати біженцями, котрі прибули сюди. У старостві взяли

на роботу перекладача, який допомагав у комунікації з українцями, виділили додаткові кошти на навчання польської мови та інформаційну підтримку для українців, – розповідає лемборська староста Аліція Зайончковська. Староство також долучилось до організації матеріальної та фінансової допомоги як Україні, так і українцям, які вже жили в Лемборському повіті. Згодом маршалок Поморського воєводства оголосив конкурс на підтримку діяльності, скерованої допомогти українцям, котрі до Польщі приїхали після початку широкомасштабної війни, – і Лемборський повіт отримав 423 тис. злотих.

У межах проєкту «Поморське з Україною», партнером якого виступає лемборський гурток ОУП, реалізують низку заходів, мета яких познайомити біженців між собою та інтегрувати до нового оточення. Також завдяки проєкту надається психологічна підтримка тим, хто цього потребує. Великою популярністю користуються культурні заходи, як концерт до Дня вишиванки, що організовано в старостві, чи інтеграційна зустріч на канікулах, в якій взяло участь близько 200 дітей та їхніх опікунів. У рамках проєкту профінансовано поїздку дітей до Кошаліна на Фестиваль українських дитячих ансамблів та відпочинок у кошалінському аквапарку. Діти побували теж на екскурсії в Гданську. Більшість ініціатив проєкту реалізують протягом п'яти-шести місяців.

Чи не найбільшу його частину, за яку відповідає Рената Романко з місцевого гуртка ОУП, зараз утілюють саме в домівці. З кінця червня діти та молодь можуть приходити сюди на танцювальні заняття (їх проводить хореографиня-постановниця Світлана Хоменко з Києва), співу (керівниця – Ірина Яремчук зі Збаража), майстер-класи з вишивання та художні (проводить Марія Дорош із Самбора), заняття з малювання з киянкою Кариною Хоменко, уроки української мови для молоді (веде Олена Кочерга з Полтави) й польської мови для дітей та молоді (проводить Ірина Степаненко зі Збаража). Отже, діти зайняті протягом усіх канікул, а вчителі мають часове працевлаштування – загалом у проєкті задіяно 60 дітей, молоді та дорослих. Тому в домівці нині гамірно та весело.

– До Лемборка я приїхала в березні минулого року з Києва, де тридцять років працювала хореографом. За час роботи в домівці ми поставили близько чотирнадцять

цяти нових танців, відбули багато концертів, зокрема виступали на трьох фестивалях у Кошаліні та Ельблонзі. На кожному концерті показуємо свою національну культуру та традицію, наші колоритні та запальні танці, чудові пісні. За цей час діти дуже адаптувалися, – зазначає Світлана Хоменко.

– Щоб навчити дітей вишивати, я вигадала, що ми вишиємо карту України з візерунком усіх регіонів, а кожен буде вишивати візерунок тієї місцевості, з якої походить, – каже Марія Дорош.

Сьогодні діти вже не відчувають страху, однак більшість каже, що сумує за Україною попри те, що в Лемборку їм дуже подобається: тут затишно, чисто та гарна архітектура. Проте в Україні залишилися їхні рідні, товариші та домашні тваринки, тому, перебуваючи в Лемборку, цінують те, що можуть подружитися з іншими дітьми з України. У них спільна історія... Дехто під час канікул ще поїде до України відвідати бабусю, дідуся, батька, котрих давно не бачили.

– У нас дуже плідна співпраця як із Поморським воєводством, так і Лемборським повітом. Ми виходимо з різними пропозиціями, представляємо їх місцевій владі й, коли згодом реалізуються проекти, активно беремо в них участь. «Поморське з Україною» – це один із таких проектів. Зрозуміло: у зв'язку з цим маємо багато роботи, але тішить, коли вдається втілити в життя закладене в проекті й допомогти біженцям, які нині почуваються в нашій домівці, як у себе дома. Це найважливіше, – погоджуються одне з одним Рената та Олег Романки, координаторка проекту «Поморське з Україною» в ОУП та голова гуртка ОУП у Лемборку. До війни заняття в домівці відбувалися два рази на тиждень після обіду, а зараз їх проводять кожного дня. У них беруть участь діти, молодь та старші особи. Майстер-класи проходять також на свіжому повітрі.

– Ми дуже вдячні полякам за підтримку й раді, що потрапили саме до Лемборка. У нас гарна квартира й хазяйка, яка у всьому нам допомагає. Тут гарна природа, однак найголовніше, що тут тихо і не бомблять. Та все ж таки хочеться вже додому, – каже Ніна з Харкова, яка до домівки приходить з онуками. До Польщі вона приїхала з дочкою та трьома її дітьми. До війни пані Ніна розмовляла російською мовою, а зараз вчить українську й говорить лише нею. Від початку війни вона не була в Харкові, однак зараз усе частіше думає про те, щоб повернутися додому. Тим більше, що їхню хату вже частково відновлено і є куди повернутися.

– У Лемборку ми почуваємося, як у себе дома. До домівки приходжу чи не кожного дня, бо це зараз і моя домівка. Наша домівка гарна, і ми сюди приходимо, як додому, – додає зі сльозами пані Ніна.

У Лемборку розмовляти українською мовою вчилася й Злата з Харкова.

– Я дуже люблю ходити в домівку на танці, спів та інші заняття. До Польщі приїхала 1 березня 2022 року, спершу потрапила до Леби, а потім уже – до Лемборка, і одразу почала сюди приходити. Тут мені дуже подобається, – говорить українською Злата. Вона сумує за Україною, де залишилися бабуся, тітка й двоюрідний брат, з якими часто розмовляє телефоном.

Протягом року заняття з української мови відбуваються три рази на тиждень, а зараз у межах проекту «Поморське з Україною» створено окремі уроки для дітей із ліцею.

– На наших уроках ми розширюємо знання про Україну – розмовляємо про географію, українську культуру, місце України як у Європі, так і у світі, – зазначає Олена Кочерга. Тут теж навчаються російськомовні діти, як от Ксеня, яка приїхала з Бердянська, а зараз тільки починає розмовляти українською мовою.

– Можливо, перехід від російської до української не буде таким простим і відразу, але у нас він відбувається поступово, – підкреслює Олена Кочерга.

У цьому році гурток ОУП та греко-католицька парафія в Лемборку були відзначені престижною нагородою «Сертифікат промоції лемборської землі» за 2022 рік. Переможців обрала сертифікаційна комісія, призначена старостою Лемборка. У зв'язку з війною в Україні капітула вирішила створити нову категорію «Допомога Україні, що воює». Лемборський гурток ОУП та греко-католицька парафія в Лемборку отримали нагороду саме в цій номінації за допомогу співвітчизникам у Польщі та Україні. В обґрунтуванні йшлося, що і члени ОУП, і парафіяни греко-католицької церкви підтримують Україну, яка зараз воює, надсилають туди харчі, медикаменти, одяг, спальні мішки, генератори, окопні свічки. Допомогають біженцям з оформленням дозволів на проживання та роботу, організовують культурне життя, освіту та благодійні заходи. Нині на терені Лемборського повіту живе 593 громадянина України, натомість від початку війни жило 2 258 (стільки видано номерів PESEL). У повіті знаходиться дев'ять місць збірного проживання.

– Найважливіше, аби війна в Україні закінчилася. Однак важливо також, аби ми не думали, що війна не стосується нас, бо так не є. Ми вже звикли до зображень війни з різних частин світу, однак, коли безпосередньо спілкуєшся з особою, яка зазнала воєнного лиха, усвідомлюєш, що це не фільм, а справжнє життя, де люди гинуть, страждають, втрачають близьких, у них травми, про які на щодень не говорять. Біженці можуть співати пісні й бути веселими, однак у серці вони носять біль і жаль, – підсумовує Аліція Зайонковська. ●

Матч Україна–Англія зіграють у Польщі

9 вересня у відборі на Чемпіонат Європи з футболу 2024 року українці зіграють матч проти Англії. З огляду на російську агресію в Україні команда синьо-жовтих змушена проводити матчі на стадіонах інших країн. Матч проти англійців пройде у Вроцлаві.

Про те, що матч відбудеться на вроцлавському стадіоні, повідомив мер міста Яцек Сутрик.

«Відбіркові матчі Євро-2024 на Tarczyński Arena – ще одна важлива спортивна подія у Вроцлаві. Матч п'ятого раунду кваліфікації Євро-2024 Україна–Англія розпочнеться 9 вересня о 18.00», – написав Яцек Сутрик у твіттері.

Імовірно, квитки на матч у Вроцлаві будуть дуже популярні та цілком можливо, що стадіон у столиці Нижньої Сілезії буде заповнений до останнього. Адже тут проживає численна українська громада й багато українських громадян, котрі приїхали до міста протягом цього року. Вартість квитків, а також графік продажу будуть опубліковані за місяць до матчу, тобто 9 серпня.

У відбіркового етапі Євро-2024 українці потрапили в групу С – разом з Англією, Італією, Північною Македонією та Мальтою. Після трьох ігор вони перебувають на другому місці, випереджаючи Італію, Північну Македонію та Мальту. Тому, схоже, матч проти Англії стане вирішальним для долі групи С.

Нагадаємо, 26 серпня, також на стадіоні у Вроцлаві, український боксер Олександр Усик буде захищати свій пояс чемпіона світу у важкій вазі.

Ukrainian Freedom Orchestra знову вирушає в європейський тур

Солідарність можна проявляти в різний спосіб. Ukrainian Freedom Orchestra – це і духовна опора для України, і матеріальний вияв допомоги музикантам. Ансамбль був створений у 2022 році завдяки ініціативі Метрополітен-опера в Нью-Йорку та Великого театру – Національної опери у Варшаві. До складу оркестру входять українські музиканти, змушені залишити країну з міркувань безпеки, які є учасниками європейських оркестрів, та інструменталісти, які грають в українських колективах.

Загалом в оркестрі 74 музиканти, пов'язані, зокрема, з Київською національною оперою, Національним симфонічним оркестром України, оркестром Львівської філармонії та Харківською оперою, а також з іноземними ансамблями.

Кошти, зібрані під час гастролей, підуть на підтримку артистів.

Як і під час торішнього візиту до Польщі, оркестр очолюватиме канадська диригентка українського походження Кері-Лінн Вілсон, для якої робота з ансамблем має як мистецький, так і особистий вимір. Європейський тур Ukrainian Freedom Orchestra відбудеться з 20 серпня по 3 вересня. Він розпочнеться 20 серпня концертом у Великому театрі – Національній опері у Варшаві. 22 серпня оркестр виступить у Балтійській філармонії в Гданську.

Далі гурт вирушить до Німеччини, Швейцарії, Нідерландів та Великої Британії, відвідавши найпрестижніші концертні зали.

Патронат над обома концертами в Польщі взяла дружина президента Польщі Агата Корнгаузер-Дуда, а над усім туром – перша леді України Олена Зеленська.

Квитки на концерти в Польщі доступні на сайтах: teatr Wielki.pl та filharmonia.gda.pl.

Фото з фейсбук-сторінки Kultur sommer festival

Морохівські розмови на важкі часи

28–30 серпня в сільській світлиці в Морохові відбудеться захід «Морохівські розмови на тяжкі часи».

«Наші розмови не будуть стосуватися політики, історії, соціальних проблем. Від цього важко втекти, але принаймні можна спробувати. Ми будемо обмірковувати та презентувати нашу діяльність навколо таких питань, як стосунки людини з собою, із суспільством, природою та ландшафтом, створення місць та обставин, сприятливих для розвитку та виховання. Ми будемо розмірковувати та говорити про віру, духовність, спільноту та пов'язані з ними потреби. Ми будемо мати справу з сучасним відчуженням, яке діє на дивовижно різних рівнях і сферах», – запрошують організатори. Серед людей, з якими спілкуватимуться ініціатори заходу, присутні теж представники української меншини, які проживають у регіоні. Це Мажена Онишканич, керівниця ансамблю пісні й танцю «Ослав'яни» з Мокрого, та отець митрат Юліан Феленчак, парох православної парафії в Морохові.

Більше про подію – на фейсбук-сторінці [Morochowskie rozmowy na trudne czasy](https://www.facebook.com/Morochowskie-rozmowy-na-trudne-czasy).

Нагорода для українця з Новиці

Щороку горлицький староста вручає нагороди у сфері культури «Most Starosty». Її присуджують людям, пов'язаним з культурою та мистецтвом, котрі презентують Горлицький повіт у Польщі та світі, а також не забувають про своє походження.

У цьому році одним із нагороджених став Михайло Маркович, якого журі відзначило за «участь у роботі з плекання лемківської культурної спадщини».

Раніше Михайло Маркович отримав звання «Почесний громадянин міста Львова» та доктора Honoris Causa Львівської академії образотворчого мистецтва.

Михайло Маркович народився в родині українців в Усті-Руському (зараз Горлицькому), яку внаслідок акції «Вісла» переселили до околиць Шпротави в Нижній Сілезії. За освітою він лікар, спеціалізується на ортопедії й травматології та багато років працював у Німеччині. Вийшовши на пенсію, вирішив із дружиною оселитися в Новиці та працювати на користь української громади.

Він відновив колишню лемківську хату в Новиці, де розміщено виставковий центр. Організував, зокрема, виставку живопису Петра Сипняка та Віктора Москалюка зі Львова. Видав альбоми про Івана Труша, Никифора, Богдана-Ігоря Антонича. Також ініціював спорудження пам'ятників Івану Трушу, Никифору та Богдану-Ігорю Антоничу у Львові. Влаштував пленер у Новиці та видав каталоги українських сучасних художників. Цього року з дружиною в селі, де проживає, заснував Фундацію ім. Стефанії та Михайла Марковичів «Новиця» (Fundacja Nowycia).

Організацію було створено для підтримки та розвитку культури й мистецтва, насамперед українського. Михайло Маркович є членом Головної управи Об'єднання лемків.

Премію під назвою «Most Starosty» вручають із 2001 року. Серед переможців минулих років – лемківський фольклорний гурт «Серенча» та дитячо-молодіжний колектив «Лемківський перстеник».

Фото з фейсбук-сторінки Об'єднання лемків

У Варшаві говорили про українську науку, технології та їхній внесок у відбудову України

18 липня у Варшаві відбувся науково-популярний захід «INSCIENCE Pop-up: Хоробра наука для кращого майбутнього» / «INSCIENCE Pop-up: Brave science for a better future».

Під час заходу обговорювали питання, пов'язані з роботою українських науковців під час війни, а також розповідали про те, як Польща допомагає українським науковцям продовжувати власні дослідження. Учасники заходу розмірковували, що є найважливішим для ефективної співпраці польських та українських інституцій, що потрібно зробити, щоб науковці після перемоги повернулися додому, а також про освітні виклики для дітей, які навчаються навіть з укриттів та в умовах вимушеного переїзду через війну.

Серед українських спікерів були, зокрема, Олена Скир-та, співзасновниця та партнерка організації INSCIENCE, яка популяризує науку та доказову медицину в Україні, та Надія Скобель, аспірантка Херсонського державного університету, стипендіатка Національного центру науки Польщі.

«INSCIENCE Pop-up: Хоробра наука для кращого майбутнього» – це один із серії науково-популярних заходів від організації INSCIENCE, що популяризує науку та доказову медицину в Україні. Перша подія з цієї серії відбулась 17–18 червня в Україні. Це була масштабна конференція про роль науки та технологій для відбудови країни, котра зібрала понад 1000 гостей офлайн та онлайн. У програмі були виступи 44 спікерів, воркшопи та виставка стартапів і винаходів зі сфери захисних технологій, штучного інтелекту та космічних технологій. Захід у Варшаві був продовженням конференції.

Тривають табори «Сарепта» для учнів середніх шкіл

Традиційно з початку липня до половини серпня в Новиці та Команчі відбуватимуться табори «Сарепта» для

учнів середніх шкіл. Перший розпочався 3 липня в Новиці. Його проводили отці Ольштинсько-Гданської й Вроцлавсько-Кошалінської єпархії УГКЦ.

Щодня учасники таборів беруть участь у божественній літургії. Крім того, відбуваються різноманітні розваги – прогулянки в гори, ігри у волейбол та теніс і, звичайно, співи біля вогнища. Кожного дня проходять теж спільні молитви. Про свої враження учасники таборів пишуть на церковних сайтах. Табори, як щороку, проводять священники з вищезгаданих єпархій та Перемисько-Варшавської архієпархії УГКЦ, а також Братство греко-католицької молоді «Сарепта».

Фото з фейсбук-сторінки Братство «Сарепта»

Фестиваль польського кіно з перекладом на українську мову

«Ми дуже раді повідомити, що цьогорічний Фестиваль польського кіно буде доступним і для українського глядача! Ми хочемо поділитися з вами чудовим польським кіно, яке зможете переглянути до кінця липня. До того ж фестиваль відбуватиметься онлайн», – запрошують до перегляду фільмів організатори фестивалю, який триватиме до 31 липня.

До програми увійшло сім повнометражних фільмів. Наприклад, комедія Якуба Михальчука «Свати» розповідає історію двох надзвичайно різних подружніх пар, які зустрічаються на весіллі, що відбувається після весілля, що відмінили.

У програмі фестивалю також будуть фільми для наймолодших глядачів. Зокрема, презентуватимуть стрічку «Тарапати 2» Марти Карвовської. Це історія про дітей, котрі намагаються знайти вкрадену картину й виявити справжнього злодія.

Фестивальні фільми доступні у спеціальній вкладці, присвяченій фестивалю, яку розміщено у верхньому меню сайту www.mojeekino.pl. Для перегляду фільмів необхідна реєстрація на платформі цього ж сайту. Усі кінопокази будуть безплатними, а фільми демонструватимуть в оригінальній мовній версії з українськими субтитрами.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

Петро АНДРУСЕЧКО, Київ

Саміт НАТО у Вільнюсі

Чимало українців розчаровані результатами саміту НАТО у Вільнюсі 11-12 липня. Попри величезні сподівання, Україна не отримала запрошення до Альянсу. Першою реакцією на подібне рішення була суцільна емоція. З української точки зору саміт не став проривним чи історичним. Можливо, вдасться це виправити наступного року на саміті у Вашингтоні, але це вимагатиме важкої дипломатичної роботи.

Володимир Зеленський і Джоєф Байден. Фото з Офісу президента України

Перед початком саміту очікувалося, що країни-члени встигнуть опрацювати спільне комюніке, яке містило б певну форму запрошення України до Альянсу. Це могло б повторити успіх отримання статусу кандидата в ЄС. Але чуда, на яке так розраховували українці, у Вільнюсі не сталося.

Звичайно, ніхто при здоровому глузді в Україні не вів мову про членство, поки триває війна. Йшлося про якийсь чіткий сигнал того, що процес набуття членства розпочнеться після завершення бойових дій.

«Результати саміту – часткові, тобто це, звичайно, не повна поразка, натомість саміт також не став серйозним кроком вперед, перемогою, стратегічною зміною курсу. Саміт пройшов як досить буденний, він не став історичним, хоча гіпотетично міг стати. Але, знаючи настрої в деяких європейських столицях, можна було зрозуміти, що такий прорив мало ймовірний. Ми пройшли половину шляху, як це часто буває в політиці», – вважає Олександр Сушко, виконавчий директор Міжнародного фонду «Відродження».

Перебільшені очікування?

«Що може бути ідеально для нас? Щоб нас запросили. Яке формулювання потрібне для запрошення? – Просто потрібне запрошення. Ми розуміємо, що можуть бути ті чи

інші складності, як то кажуть, з тим чи іншим „вордінгом“ (формулюванням – прим. авт.), щоб отримати об'єднану підтримку всіх партнерів Альянсу. Хтось ще озирається на Москву, хтось боїться Росію, хоча я вважаю, що це такий момент, великий шанс показати сміливість всього Альянсу і його міцність, але тим не менш, ми говоримо про чіткий сигнал, якісь конкретні речі у напрямку запрошення. Нам потрібна ця мотивація. Нам потрібна чесність в наших відносинах», – сказав Зеленський 6 липня під час спільної прес-конференції з президентом Чехії Петром Павелом у Празі.

Не приховував скептицизму щодо результатів саміту очільник Головного управління розвідки Кирило Буданов. В інтерв'ю британському «The Times» головний військовий розвідник України підкреслив, що результати саміту розчарують українців.

«Мені досить важко віддати належне саміту НАТО з дуже простої причини: очікування нашого суспільства не будуть задоволені», – сказав Буданов, стверджуючи, що читав пропозиції, які були підготовані для України.

Натомість українські експерти за тиждень до саміту вважали, що шанси зберігаються, а позицію країн-учасниць можна виробити під час зустрічі у Вільнюсі. У червні цього року 71 український аналітичний центр і неурядові організації підписали декларацію до лідерів НАТО, в якій зазначено, що політичне рішення запросити Україну «буде найефективнішим інструментом для припинення війни Росії з Україною». Про те, що Вільнюський саміт може стати історичним моментом для НАТО, написала «Європейська правда» у спеціальній редакційній статті українською та англійською мовами.

«Ми можемо бути впевнені, що остаточної позиції ще немає. Подібна ситуація була під час саміту в Бухаресті в 2008 році. Тоді домовленості щодо України були напрацьовані лише під час зустрічі лідерів країн НАТО. Тому на початку зустрічі формули, яку внесли до підсумкового комюніке, ще не існувало. Схожа ситуація зараз, і я припускаю, що переговори у Вільнюсі можуть тривати до останнього дня», – висловився редактор «Європейської правди» Сергій Сидоренко в коментарі для «Газети Вибірчої» менше ніж за тиждень до саміту.

Щоправда, згаданий саміт НАТО в Бухаресті 2008 року закінчився для України та Грузії провалом. Так, НАТО відкрило двері для Грузії та України, але водночас під тиском Росії було вирішено не пропонувати цим країнам Плану дій щодо членства в НАТО (ПДЧ).

І українська влада, і експертне середовище неодноразово підкреслювали своє розуміння того, що про негайне членство України в НАТО не може бути й мови. Але на Вільнюському саміті НАТО має ухвалити однозначну політичну декларацію, яка гарантуватиме Україні місце в Альянсі, і найкраще, щоб вона мала форму запрошення. Також зрозуміло, що ключове речення належить Вашингтону.

Наразі Білий дім пояснював, що підтримує членство України в НАТО, але доведеться почекати до кінця війни, а зараз найголовніше – допомогти українській армії. Українські експерти зазначали, що президент Джо Байден та його адміністрація виступають проти запрошення України.

Перед самітом НАТО Зеленський в інтерв'ю CNN закликав Джо Байдена запросити Україну під час саміту у Вільнюсі.

«Ми все розуміємо. Проте цей сигнал є дійсно дуже важливим і залежить від рішення Байдена», – сказав Зеленський.

Розчарування

11 липня у вівторок, дорогою до Вільнюса Володимир Зеленський опублікував гнівний твіт, в якому написав, що серед держав-членів НАТО немає наразі готовності ані запросити Україну до НАТО, ані надати їй членство.

«Безпрецедентно й абсурдно – коли немає жодних часових рамок і для запрошення, і для членства України; і коли натомість додається якесь дивне формулювання про „умови“ навіть для запрошення України», – написав Зеленський.

У перший день саміту Україна отримала багато, окрім найважливішого, – запрошення до Альянсу. Важко дивуватись, що результати першого дня саміту викликали гострі реакції серед частини українських експертів.

«Бухарест 2008: Двері відчинено. Де ті двері і як в них заходити, невідомо. Вільнюс 2023: Запросимо, коли буде нагода і всі союзники погодяться. Коли буде нагода – також невідомо. Як і те, коли всі погодяться», – написав на фейсбуці Віктор Шлінчак, голова правління Інституту світової політики.

Подібною ж думки Володимир Горбач, політичний аналітик з Інституту євроатлантичного співробітництва, який порівняв кілька цитат із заяв на саміті в Бухаресті та Вільнюсі. У коментарі він зазначив: «Біг на місці чи ходіння по колу?»

Катерина Зарембо, аналітикиня Центру «Нова Європа» написала, що НАТО, яке є організацією, відповідальною за безпеку, виявилось більш боягузливим, ніж Європейський Союз, який минулого року не злякався і надав Україні статус кандидата. На думку Зарембо, проблемою є те, що НАТО не змалювало Україні умов вступу, як у випадку з ЄС. Завдяки цьому, процес політичного членства України в НАТО став би суто технічним. Натомість, як вважає аналітикиня, окремі члени НАТО не бажають цього, а те, що відбулось, є помилкою США і Джо Байдена.

Сергій Сидоренко назвав рішення Альянсу у Вільнюсі поразкою як для України, так і для самого НАТО. На думку редактора, НАТО обрало «стратегічну невпевненість», яка означає можливість будь-якого сценарію подальшого розвитку відносин України та НАТО. У матеріалі з Вільнюса Сидоренко написав, що рішення саміту не означає катастрофи для України, однак воно ж не свідчить про перелом, а у взаємних відносинах залишився фактично статус-кво, як і було до Вільнюського саміту.

Окрім розчарування, чимало українських експертів підкреслювали, що Україну упродовж наступного року чекає важка робота. Її ціль – переконати Альянс, що Україна заслужила бути членом НАТО.

Що в дійсності Україна отримала у Вільнюсі?

Перш за все, незважаючи на відсутність запрошення, НАТО вирішило скасувати вимоги виконати План дій щодо членства в НАТО. Це можна оцінити як великий крок

вперед, однак, на жаль, водночас виникає багато запитань, адже ПДЧ фактично замінили на виконання Україною певних вимог, які не були чітко визначені. У будь-якому разі країни-члени запевнили Україну, що після закінчення війни Україна стане членом НАТО.

«Фактично, ми не маємо сьогодні запрошення на словах, але маємо його на ділі. А це ще один крок вперед. І це найголовніше», – оптимістично оцінив на фейсбуці Єгор Чернів, депутат Верховної Ради і представник України у Парламентській Асамблеї НАТО.

Українська делегація, очолювана Володимиром Зеленським, не мала вибору і на наступний день у Вільнюсі акцентувала увагу на позитивах, які приніс саміт.

«Результати саміту гарні, але якби було запрошення, були б ідеальними», – зазначив Зеленський.

Від членів великої сімки Україна отримала зобов'язання, які стосуються довготривалої «допомоги у сфері безпеки та сучасного військового обладнання на суші, в повітрі та на морі». Однак це, фактично, перший крок, адже конкретніші двосторонні договори мають бути підписані в майбутньому.

На саміті одинадцять країн домовились у справі підготовки українських пілотів до польотів на літаках F-16, які повинні розпочатись у найближчі тижні.

Україна отримала також нові пакети військової допомоги від кількох країн, які містять необхідні ППО, озброєння та амуніцію, що необхідні для контрнаступу.

Перше кризове засідання Ради Україна – НАТО: «зернова угода»

Ще одним важливим результатом саміту у Вільнюсі є створення Ради Україна – НАТО. Зустрічі Ради український президент може ініціювати, не очікуючи на запрошення від Альянсу.

Новий інструмент тестують 26 липня, коли за ініціативи Володимира Зеленського відбувається зустріч на рівні послів.

Речниця Альянсу Оана Лунгеску поінформувала, що метою зустрічі є «консультації щодо останніх подій та обговорення транспортування українського збіжжя через Чорне море».

17 липня кремль заявив про зупинку дії «зернової угоди». Це рішення не стало несподіванкою, адже з кінця травня росія відмовлялась реєструвати нові судна, що прямують до українських портів. Але вийти з угоди було недостатньо для росії. 18 липня вона завдала масованих ракетних і безпілотних ударів по Одесі та Одеській області. Наступні удари тривали безперервно майже тиждень і невідомо, чи росія не буде їх продовжувати далі. Офіційно кремль заявив, що це відповідь на пошкодження Кримського мосту, яке сталося внаслідок атаки морських безпілотників 17 липня. Фактично, йдеться про те, щоб не дати Україні самостійно експортувати зерно. Однією з головних цілей ракетних ударів є портова інфраструктура та об'єкти, пов'язані з аграрним бізнесом. Однак 23 липня ракети влучили і в центр Одеси, який перебуває під охороною ЮНЕСКО. Пошкоджено 26 історичних будівель, православний Спасо-Преображенський кафедральний собор, загинули люди.

Отже, російський ракетний терор і блокування українського зернового транспорту через Чорне море, яке може мати глобальні наслідки, є темою переговорів між Україною та НАТО. ●

Степан МІГУС

Фото автора статті

Інтеграція, а не асиміляція для біженців

Органи місцевого самоврядування Вармії та Мазур, починаючи від Управління маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства та закінчуючи територіальними, від перших днів розгортання повномасштабної війни 24 лютого 2022 року активно допомагають Україні й українським біженцям. Насамперед цю допомогу скеровують до партнерських самоврядних структур в Україні, з якими було підписано договори про співпрацю. Воєводське самоврядування співпрацює з Рівненською областю. Окрім цього, низка територіальних самоврядних структур – понад двадцять – підписала партнерські договори. Ольштин допомагає Луцьку, Ельблонґ – Тернополю, Ґіжицько – Дубну, Кентшин – Володимирі. Рік по тому, як росія пішла війною на всю Україну, маршалок Вармінсько-Мазурського воєводства Ґустав Марек Бжезін призначив уповноважену в справах інтеграції й допомоги воєнним біженцям з України. Нею стала Ірина Петрина, раніше – депутатка Сейму, віце-маршалок воєводства, директорка однієї з лікарень, випускниця Педагогічного ліцею в Бартошицях.

Минуло менше, ніж пів року, коли на початку другої половини червня уповноважена організувала зустріч із представниками організацій, товариств і духовенства Вармінсько-Мазурського воєводства, щоб підсумувати дотеперішню допомогу, надану Україні, що вже десятирочний рік героїчно протистоїть російським окупантам. Ішлося про підтримку воєнних біженців, котрі залишилися в Україні, але мусили тікати з окупованих територій, та втікачів, а радше втікачок із дітьми, які опинилися в Польщі на Вармії та Мазурах.

Ідею зустрічі підтримав маршалок воєводства Ґустав Марек Бжезін та подякував державній адміністрації за допомогу, а всім організаціям, установам, товариствам і церквам за співпрацю: «Ми повинні доповнювати й узгоджувати свої дії, щоб якнайкраще підтримувати наших друзів з України. Для нас дуже важливо, щоб допомога була ще більш ефективною та корисною, а біженці, які опинилися тут, якнайкраще інтегрувалися й мали усі можливості, щоб забезпечити собі пристойний рівень щоденного життя на Вармії та Мазурах».

– Потрібно теж докласти всіх зусиль, щоб воєнні біженці, почувачись у нас, як удома, серед близьких, мали змогу продовжувати навчання своїх дітей українською мовою, що досі, за винятком Комплексу шкіл з українською мовою навчання в Ґурові-Ілавецькому і також у Бартошицях, залишається неможливим, – сказав під час зустрічі віце-марша-

лок Мирон Сич. – Це важливо ще й тому, що значна частина юних біженців послуговується мовою нападника, а рідної не має де навчитися... Не треба теж плутати інтеграцію, яку треба проводити, з асиміляцією, про яку іноді доводиться від деякого чути як про обов'язковий процес.

Ярослав Слома, голова Комісії національних й етнічних меншин сеймику Вармінсько-Мазурського воєводства, говорячи про велике серце поляків, відкрите до українських втікачів від війни, закликав надалі активно підтримувати їх, скільки б ця варварська війна не тривала. Він теж висловився з приводу хибної, не лише на його думку, ідеї теперішньої влади Польщі провести референдум щодо біженців: «У цьому випадку передусім ідеться про виборців. Влада намагається їх лякати біженцями, нібито з інших континентів, але, якщо референдум буде, а перед ним – брутальна пропаганда, саме українські втікачі від війни можуть відчувати значно гірше ставлення до себе. Оскільки ніхто не буде розбиратися – що ми вже доволі часто спостерігаємо, чуючи гасла „стоп українізації Польщі“ або закиди, що забагато грошей видається на українців, не говорячи вже про зернову політику».

Глава Ольштинської-Ґданської єпархії УГКЦ єпископ Аркадій Трохановський попередив, що «війна може тривати та ставати щораз жорстокішою». Навів приклад підризу ГЕС у Новій Каховці, застерігаючи, що те саме московські варвари можуть зробити в інших регіонах України.

– Це призвело б до цілої низки катастроф – екологічних, епідемічних, гуманітарних, – додав владика. – Уже після Нової Каховки чимало людей виїхало до західних областей України. Якщо страшне варварство росіян продовжиться, можемо сподіватися ще тисяч біженців і в нас. Потрібно робити все, щоб допомагати системно. Ми повинні знати, куди й нащо маємо призначати допомогу. Не можемо допустити того, щоб зібране нами роздавати направо й наліво без розуміння ситуації та без плану. Не можемо розтринькувати гроші безглуздо. Вони потрібні насамперед ЗСУ і людям, які не можуть віднайти в цій реальності, поради собі: найперше старшим особам, осиротілим дітям, самотнім матерям із дітьми, також тут у Польщі, найбільшій. І це буде чесно щодо дарувальників. Дуже важливо знайти спосіб мотивувати біженців до роботи. Не всім треба давати рибу, вистачить вудки. Це сприятиме їхній інтеграції в суспільстві. Інтегрувати, не асимілювати, щоб людина не втрачала своєї ідентичності, свого українства.

Представниці воєнних біженок – Тетяна Ревенко (голова й засновниця фонду «Два крила» в Ольштині) та Ірина Шатківська («Голос жінок України» в Мронґові) – подякували за дотеперішню допомогу, яку надали поляки, українська меншина й церква майже у всіх сферах. Вони теж вказали на труднощі, що ускладнюють повсякденне життя біженців.

– Чи не найважливішою проблемою, про яку мене інформують, є нестача місць у дитячих садках і яслах, що для багатьох матерів робить нереальним пошук роботи, – наголосила Ірина Шатківська. – Інша проблема – це труднощі з наданням медичної допомоги. Діти хворіють, а потрапити швидко до лікаря неможливо. Це справа, яку треба б швидко вирішити, насамперед із доступом до лікаря-педіатра.

– Дякую всім причетним за те, що нам більшою мірою вдалося організувати літній відпочинок дітей-біженців, – зазначила Тетяна Ревенко. – Ми теж самостійно намагаємося знаходити матеріальні засоби для нашого функціонування. Як громадяни держави, яка ще не належить

В центрі – маршалок воєводства Густав Марек Бжезін, уповноважена Ірина Петрина, владика Аркадій Трохановський. Справа – Тетяна Ревенко («Два крила») та Ірина Шатківська («Голос жінок України»)

до європейської спільноти, маємо обмежені можливості, щоб їх здобути, проте деякі гранти на окремі проєкти нам вдається відвоювати. Ми з приємністю стаємо учасниками інтеграційних процесів, але теж хотіли б залишити частину нашого світу, який були вимушені покинути, сподіваюся, що лише на деякий час...

Кишиштоф Курята, директор відділу безпеки і кризового управління Вармінсько-Мазурської держадміністрації, навів дані, які показують ситуацію з біженцями. Спершу на Вармії та Мазурах їх було близько десяти тисяч. Усіх забезпечували житлом, переважно в хостелах, осередках відпочинку, гуртожитках. З часом ситуація змінювалася. Одні поверталися додому, інші знаходили роботу й переїжджали до орендованих помешкань. Тепер під опікою держадміністрації залишилося близько двох тисяч осіб.

– Це здебільшого люди, яких дуже складно активізувати, – сказав він. – Намагаємось розселяти їх так, щоб не проживало по 4–5 осіб в одному приміщенні. Це складні рішення, але якщо хтось потребує допомоги, то допомагаємо. Понад 91% цих людей звільнено від оплат. Трапляється, що біженці намагаються використовувати цю ситуацію, свідомо подаючи неправдиву інформацію про себе, щоб одержати 40 злотих на особу. Подібне трапляється і з деякими поляками, які прихистили біженців. Буває, що беруть за них гроші, а крім цього вимагають грошей ще й від них.

Службовець підкреслив, що працівники, які займаються цим питанням, досить часто стикаються зі спробами обману, спостерігають серед деяких біженців надмірне вживання спиртного. Однак на таку поведінку реагують відповідно й рішуче, дисциплінуючи порушників. Зауважив, що потрібно бути уважними до того, як використовують допомогу. Ідеться про те, щоб вона потрапляла до тих, хто її потребує, а не до тих, котрі намагаються обманом повернути ситуацію на свою користь, а це шкодить усім.

Учасники зустрічі, серед яких були представники Мазурського й Ольштинського відділів ОУП Іван Пік й Степан Мігус, директор ольштинського банку харчів Марек Боровський, голова Федерації соціальних організацій Вармії та Мазур Бартоломей Глушак та інші, погодилися, що діяти треба системно, злагоджено та робити все, щоб суспільство не збайдужіло до варварської війни, яка загрожує всій Європі.

На зустрічі Ірина Петрина представила присутнім інформацію про розмір допомоги Україні з боку воєводського самоврядування Вармії та Мазур, зокрема партнерській уже понад чверть століття Рівненській області. Завдяки підтримці неурядових організацій, фірм, приватних осіб, Україні було передано дві карети швидкої допомоги, майже 25 тонн найнеобхідніших продуктів і понад п'ять тонн харчів. Тим часом сеймик Вармінсько-Мазурського воєводства, на основі прийнятих ухвал, передав минулого року допомогу на загальну суму майже 521 тис. злотих. До Рівненської області було надіслано 26 тонн харчів, 28 генераторів, 578 покривал та 242 спальні мішки. Цьогоріч, весною, було надано 30 комп'ютерних комплектів для дітей і юнацтва з осередку цілодобового перебування. Проводиться збірка на закупівлю безпілотної для прикордонників, котрі перебувають на українсько-білоруському кордоні.

Оскільки війна триває, слід найперше допомагати дорослим біженцям знайти роботу, а для дітей забезпечити місця й відповідні умови в дошкільних установах і школах. Більш доступною для прибулих має бути охорона здоров'я. Одним словом, як сказав хтось із присутніх, біженці мають користуватися такими ж умовами, як корінні мешканці регіону. Тоді й буде створено ґрунт для інтеграції. Уповноважена маршалка Ірина Петрина пообіцяла подбати про це. ●

Похід підляських колективів у напрямку сцени

Людмила ЛАБОВИЧ

Фото авторки статті

Купальське свято на Підляшші

15 липня у Дубичах-Церковних у Гайнівському повіті відбувся фестиваль «На Івана, на Купала». Це найбільший захід, організований Союзом українців Підляшшя, та одна із найбільших фольклорних подій у Підляському воєводстві.

Вже багато років «На Івана, на Купала» відбувається в дуже мальовничому місці біля водосховища в урочищі Бахмати, коло Дубич-Церковних. Хоч захід починається після полудня, вже за кілька годин до цього з'їжджаються учасники заходу, які шукають найкраще місце, щоб розкласти намети і грилі, а інші просто відпочивають та гуляють вздовж берега водосховища. Цього дня погода була надзвичайно сонячною, навіть спекотною, на відміну від попередніх років, коли купальське свято зазвичай супроводжував дощ.

О другій половині починається купальський ярмарок за участі представників з Польщі та України. На стендах презентується різноманітне ремесло – гончарство, ковальство, кухня, традиційний одяг. Попри спеку своє вміння показує коваль. «Не надто гаряче?» – запитую. «Уже звик. В кузні і літом, і зимою – завжди гаряче», – відповідає мені він.

Увагу привертає стенд, на якому є українські сорочки-вишиванки, традиційні коралі, полотно, є навіть й українська халва. Усе це пропонує учасникам заходу Олександра Павлюк родом з Косова, що в Гуцульщині: «Я тут була вже рази чотири, тепер, мабуть, п'ятий. Дуже тепла атмосфера, подобається мені, чуюся як в Україні».

Хоч «На Івана, на Купала» ще фактично не почалося, питаю, чи люди цікавляться її виробами. «Сьогодні, може, навіть ще краще зацікавлення, ніж було в попередніх роках», – відповідає пані Олександра.

Цього року ярмарок різноманітний, тут крім українських, у тому числі підляських виробів, можна придбати, наприклад, відомі сири з Кориціна, що на півночі від Білостока, татарську їжу та навіть гірські сири з півдня Польщі.

Коли поволі з'їжджається публіка, члени колективів шукають тінь, щоб повторити репертуар. У різних місцях урочища лунає спів, звичайно, найголосніше зі сцени, де готуються до виступів підляська фольк-рокова команда «Гойраки» та відомі «Гайдамаки». Біля сцени іде також інтенсивна підготовка до свята.

– Це захід під відкритим небом, на який приїжджає кілька тисяч людей, – говорить Андрій Артем'юк, заступ-

ник голови СУП, координатор фестивалю. – Відбувається він на природі, на відміну хоча б від фестивалю «Підляська осінь», який проходить у будівлях. Тому цей захід вимагає великого організаційного, логістичного зусилля, бо все треба раніше привезти, підготувати.

Старанного налаштування вимагає, перш за все, купальський обряд пускання вінків на воду, який є кульмінаційним моментом імпрези. Ще до початку фестивалю дівчата з підляських дитячо-молодіжних колективів плетуть віночки, повторюють репертуар. Організатори готують також інший потрібний реквізит, без якого не може обійтися купальський обряд. Однак це вже завершальні дії, які почалися набагато раніше, про що й говорить режисерка фестивалю та водночас керівниця українського ансамблю пісні і танцю «Ранок» з Більська-Підляського, Єлизавета Томчук:

– Мусимо підготувати купальський обряд, вивчити пісні. Це ж видовище, над яким треба попрацювати, щоб діти не тільки співали, але й щоб зробили інсценізацію цього свята. Треба підготувати, очевидно, віночки. Це не така проста справа, бо мало хто зараз з дітей вміє їх плести, так що тут допомагають і батьки, і пані Ірина Киризиук. Мусимо підготувати й всі інші деталі – свічки, смоляники, березу, вогнище.

Поволі завершується підготовка, і хоч людей – певно з огляду на спеку – здається, дещо менше ніж у минулих роках, починається головна частина фестивалю. Її першим акордом є доволі мальовничий похід підляських колективів. Співаючи пісні, ансамблі Союзу українців Підляшшя «Ранок», «Гілочка» і «Думка» ідуть у напрямку сцени. На початку йдуть хлопці, які несуть березу – атрибут купальських святкувань.

Коли починаються концерти, в урочище Бахмати з'їжджається все більше людей. Деякі хочуть послухати українські колективи, інші – просто відпочити на природі. На сцені виступають фольклорні, фолькові і естрадні ансамблі з Польщі і України. В основному, це ансамблі, які діють при Союзі українців Підляшшя, але також й інші місцеві виконавці українських пісень, зокрема переможці Конкурсу української пісні «3 Підляської криниці».

«Родина» з Дубяжина – підляська традиція на купальській сцені

Серед виступаючих є гурт «Думка» з Більська-Підляського, який з осені минулого року діє при СУП. Веде його воєнна біженка Юлія Панасюк з Рівного.

– Ми приїхали з двома піснями з Підляшшя – «Чорноморець» та «Ориешку, ориешку», яка побутує в цьому регіоні, – розповідає вона. – Це чоловічий ансамбль, в якому співає 7 хлопців, я восьма і ще є одна жінка Віта. На жаль, не всі сьогодні змогли приїхати. Дуже раді, що ми тут є, бо це фестиваль один такий у році, дуже великий, на який всі приїжджають, роблять застілля, співають пісень і це дуже приємно, що бережуть українську традицію і культуру.

– Ми знаєм ще буольш тих своїх пісень, – додає говіркою Юрій Шеретуха з «Думки». – Недавно заклали той наш ансамбль, я трохи пущіше пришов, але полюбив з їми виступати. Я вже був в ансамблі, в «Родині», пара літ не співав, а теперка знов зачав і виступаю.

Україну в цьому році представляє набагато менше виконавців ніж у минулих роках, що й спричинене, великою мірою, війною в Україні. З Рівного виступає дует «Лісова пісня», який презентує естрадну пісню. Ще до купальського обряду своєю енергією обдаровує учасників свята беззаперечна зірка української фольк-рокової сцени – гурт «Гайдамаки» з Києва. Багато його прихильників чекає саме на цей виступ – динамічне шоу з лідером гурту Олександром Ярмолю.

Організатори свята не забувають про війну в Україні. Важку ситуацію згадує, між іншими, Марія Рижик, голова СУП, яка дякує зі сцени всім за допомогу:

– Це вже другий рік, коли наш фестиваль відбувається під час повномасштабної російської агресії проти України. Україна воює не лише за свою незалежність та не лише за свою територію, це також боротьба за право збереження власної ідентичності, культури і мови, це боротьба також за нашу свободу. Від імені Союзу українців Підляшшя, цілого українського середовища нашого регіону хочу висловити велику подяку за підтримку воюючої України.

12-13. ➔

Купальський обряд

Слова важливі, зокрема тут, на Підляшші, де, на жаль, багато людей, навіть молодих, не розуміють того, що відбувається в Україні. Може це дивувати, але серед учасників заходу бачу й знайомих, «накормлених» російською пропагандою, які ще не так давно виправдовували росію

та пробували мене переконувати, що «це все Америка», «медіа брешуть», бо «Одеса 2014» тощо. «На Івана, на Купала» – це, однак, захід, привабливий для всіх, без огляду на їхню національну приналежність, почуття того, ким вони є, або й погляди.

Виступаючи на сцені, Марія Рижик дякує також гміні Дубичі-Церковні, без якої цей захід не міг би відбутися:

– Нічого не було б, якби не залучення гміни та її працівників. Багато років гміна Дубичі-Церковні є місцем презентації культури наших предків, які століттями розвивали її тут на Підляшші. Є також місцем презентації сучасної української культури.

Багато хто приїжджає на фестиваль спеціально, щоб побачити купальський обряд. І це варто зробити, бо він, дійсно, дуже гарно підготовлений і показаний. Починається все на сцені, на якій дівчата з «Ранку» танцюють, співаючи купальські пісні, згодом хлопці вносять березу та дівчата прикрашають її стрічками. Частина глядачів стежить за тим, що відбувається на сцені, інші, однак, шукають уже собі зручного місця біля водосховища, де вже палає вогнище, чекаючи продовження купальського дійства. Зразу після виступу на сцені хлопці з прикра-

Публіку розігріла справжня зірка – «Гайдамаки» з Києва

шеною березою та смолянками, а дівчата з вінками і запаленими свічками ідуть в напрямку води. Там уже чекають охочі хлопці, щоб спіймати вінки. Входячи до води, дівчата співають купальських пісень. У цей момент, коли холостяки вихоплюють вінки з води, починаються феєрверки. Саме це поєднання минулого і сучасного дуже до вподоби публіці, зокрема дітям, які захоплено стежать за цілим дійством.

Купальський обряд не може обійтись без стрибання через вогонь. Також і цього року кілька охочих хлопців відважно демонструють стрибки через багаття.

Після обряду частина учасників заходу, зокрема сім'ї з малими дітьми, полишають Бахмати.

Утворюються пробки. Однак на фестивалі залишається ще величезна кількість людей, зокрема молоді, щоб послухати «Гойраків» та потанцювати до пізньої ночі. Гурт з Більська-Підляського, відомий хоча б з виступу в «Must be the music», презентує фольк-рокові мелодії, збагачені білим співом, оскільки разом з ним від деякого часу виступають Олександра Іванюк, лідерка «Добрини», та дуєт «Кресовки». Для лідера гурту Петра Осташевського це вже черговий виступ на Бахматах, куди почав він приїжджати ще як учасник «Ранку»:

– Я тут вже багато років. Ще був такий маленький, як починав з «Ранком». Пам'ятаю, виступала «Горпина», а я собі пригравав на акордеоні біля сцени. На початку було видно тільки акордеон і мої руки, потім вже підріс і було видно голову, а тепер постарів і вже сивий, але далі сюди приїжджаю і є чудово.

Цьогорічне «На Івана, на Купала» черговий раз засвідчує, що це одна з важливіших культурних подій у регіоні та одна з найкрасивіших імпрез. Мальовничість заходу роками притягує численних фотографів, які, ходячи по Бахматах зі своїми професійними фотоапаратами, пробують вловити найцікавіші моменти. Вже після фестивалю варто пошукати інформацію, хоча б у мережі Фейсбук, вписавши назву свята латинкою,

аби побачити прекрасні знімки з цього найбільшого українського заходу на Підляшші у виконанні справжніх професіоналів. Хто був, може згадати, як це все виглядало, а хто ще не був – мабуть, набереться охоти, щоб приїхати на підляське свято в наступному році. На яке, зрештою, від імені Союзу українців Підляшшя сердечно запрошую. ●

До самої ночі можна було танцювати при звуках динамічних «Гойраків»

Юлія КАМІНСЬКА

Фото з Вікіпедії

Світ упіймав його, але не втримав

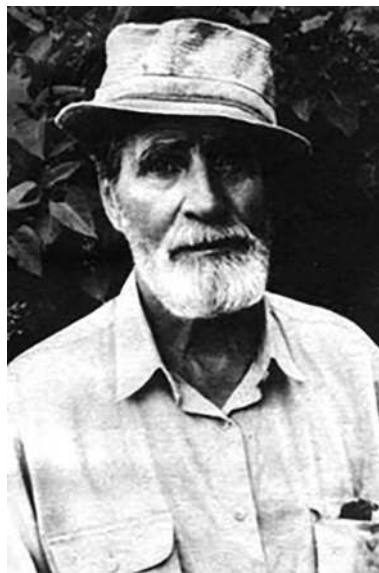
Кожна нація має своїх геніїв, імена яких ототожнюються з найкращими проявами національної свідомості, культури, історії. Василь Барка (справжнє ім'я Василь Костянтинович Очерет) належить до тих митців, які жили і творили для України. Поет усе своє свідоме життя прожив на чужині, однак зумів зберегти любов і відданість Україні у своєму внутрішньому часопросторі, у молитвах, у творах. Понад 90 років шукав він шлях до вітчизни, яку колись втратив не зі своєї волі.

Ім'я Василя Барки, представника української письменницької діаспори у Сполучених Штатах Америки, стало відомо в Україні лише після проголошення незалежності, коли в українців нарешті з'явилася можливість з'ясувати правду про своє недавнє минуле. В одному з останніх інтерв'ю письменник наголошував: «Я приходжу до кінця днів своїх, не маючи нічого з матеріальних речей, навіть телевізора... Але я щасливий, бо маю Божу поміч написати твори, про які мріяв, і знаю, що вони будуть значною допомогою в духовному житті мого народу, особливо в майбутньому. Мої книжки застерігають від духовної сліпоти, блукань суспільної думки в світоглядних пошуках».

Василь Костянтинович Барка народився 16 липня 1908 року в селі Солониці Лубенського повіту Полтавської губернії. Батько Костянтин Очерет – із заможної козацької родини, воював у Першій світовій війні, був тяжко покалічений і вже не міг господарювати. Сім'я переїхала до міста: там батько працював у майстерні теслярем. Коли не було роботи – заробляв як садівник і квітникар, бо й на цьому знався. Сам Василь навчався у так званій трудовій школі, а потім на педагогічних курсах і у педтехнікумі – з перервами, бо батько після тифу кілька років недужав.

Перші кроки у літературній діяльності

Родина бідувала, тому заробляли по селах, але це для Василя стало школою життя. Після педагогічного технікуму вчителював на Донбасі, викладав математику і фізику в селищній шахтарській школі. Та недовго. Був шокований загальною культурою тамтешнього люду, неспроможністю п'ятикою і дебошами. А ще мав гострий конфлікт з місцевими партійцями, назвавши їх на батьківських зборах злочинцями за те, що розкрадали і привласнювали все, що надходило на потреби дітей. За вказівкою міс-

Василь Барка

цевого керівництва, його навіть ув'язнюють і оголошують божевільним. На щастя, лікарка-психоневрологиня не підтвердила діагноз. Все це змусило Василя Очерета переїхати з України на Кубань. Там у Краснодарському педінституті він закінчив українське відділення філологічного факультету. Вступив до аспірантури, тоді ж почав робити свої перші творчі кроки у поезії. Надіслав вірші Павлу Тичині, не маючи пев-

ності на успіх. Але незабаром вони були надруковані в журналі «Червоний шлях» (1929), де Павло Тичина працював редактором відділу. На поезію Василя Очерета великий вплив мала творчість Володимира Сосюри та Павла Тичини. Як згадував сам письменник, вперше він почув цих українських поетів 1927 року, в тому шахтарському селищі, де учителював. У 1932 році Василь одружується з адигейкою Натхо Довлетхан. Через рік у них народився син Юрій Очерет, який пізніше став завкафедрою французької мови Адигейського педінституту. Не бачився з батьком із 1943-го до 1993 року.

Реалії воєнного часу та вимушена еміграція

Друга світова війна кардинально змінила подальшу долю Василя... Він пішов добровольцем на фронт, служив у протиповітряній обороні, а коли німці наблизились, у серпні 1942 року, потрапив у справжню м'ясорубку, отримав тяжке поранення в голову, не зміг уникнути полону. За ним доглядали чужі люди, тоді як німці погрожували покаранням за допомогу пораненим радянським воїнам. З іншого ж боку з радянських літаків скидали попередження, що всі, хто залишився в живих після бою з німцями, – «зрадники Батьківщини». Тож Василь Очерет опинився між двох вогнів і вирішив порвати з «режимом». 1943 року Василя відправили остарбайтером до Німеччини. Війна назавжди розлучила його з сім'єю, дуже важко переживав це митець. Того ж року він вибрав собі псевдонім, дивлячись на барки, які розвантажували, і порівнював себе із ними – «тягнутись по річці туди-сюди, несучи на собі те, що людям потрібно». Після закінчення війни Василь Барка жив у Німеччині до 1950 року. Друкував збірки поезій – «Апостоли» (1946), «Білий світ» (1947).

Невдовзі переїхав до США, де продовжив активно займатися літературною творчістю – працював над історичними аспектами літератури, видав низку поетичних книг: «Трояндовий роман» (1957), «Псалом голушиного поля» (1958), «Океан» у 2-х книгах (1959), збірку вибраних поезій «Лірник» (1968), «Царство» (1979). Перший його прозовий твір – роман «Рай» (1958). У 1980 році друкує

п'єсу «Господар міста». Здійснює переклад п'єси Шекспіра «Король Лір» українською мовою, для україномовного видання Біблії перекладає «Одкровення св. Йоанна Богослова» (1975, 1988). 1982 року отримує літературну нагороду фундації Омеляна і Тетяни Антоновичів за строфічний роман «Свідок для сонця шестикрилий». Поряд з Василем Баркою у різні роки лауреатами літературознавчої премії Антоновичів стали Василь Стус, Іван Драч, Ліна Костенко, Валерій Шевчук, Микола Вінграновський та багато інших видатних особистостей, чиє українське слово звучало промовисто та правдиво. Серед його творів, відомих світу й не знаних в Україні, – драматична поема про долю імперії «Кавказ», над якою автор працював 47 років. Протягом 1969-1988 років письменник працював над романом-притчею «Спокутник і ключі землі» (про життя українців в Америці).

Визнання в Україні і... вічна чужина

1963 року в Нью-Йорку опубліковано один з найсильніших романів ХХ століття, над яким Василь Барка працював 25 років і, власне, який приніс визнання автору в Україні. Це роман «Жовтий князь», що побачив світ в Україні лише у 1991 році. Того ж 1991 року український режисер Олесь Янчук створив художній фільм «Голод-33» за мотивами роману. Основна частина твору заснована на фактах, які довелося пережити самому автору на Кубані. Письменник показує, як відбувається відбирання хліба, як працюють «хліботруси» чи «хлібохапи», забираючи з двору не лише хліб (його забрано раніше), а все їстівне: «раз у раз вганяють у землю „шпики“: строчать скрізь. Докопуються в саду і розхитують кожний стовпчик. Перевертають дривітню. Під пеньками порпаються». А в хаті «все поперевертали», підключили до «роботи» піонерів, які «під орудою партійця» скандують: «Куркуль, віддай хліб!», «Віддай хліб, ти – експлуататор!» Василь Барка

веде оповідь про родину Катранників. Всі сфери життя Мирона Катранника були доскональними, але його гармонію варварськи було зруйновано. Смерть цього героя – самовідданого і жертвового – страшна і символічна: він помирає від голоду на порозі рідного дому з хлібиною в торбі. Катранникове «колесо життя» зупинилося. Філософсько-естетичне начало, яке єднає сім'ю Катранників, – це розуміння краси життя. Автор вірить у відродження життя, а тому й лишає у творі живим наймолодшого з Катранників – Андрійка. Він залишається, щоб зберегти пам'ять про велику трагедію століття.

Роман побудовано переважно на принципі символізму. Пройшовши крізь апокаліптичні муки, нелюдські випробування, не втративши в собі добра, не вбивши історичної пам'яті, народ наш мусить відродити в собі найкраще, найчистіше, що йде з глибини віків. Автор щиро-сердно вірив у відродження життя і незнищенність чистої душі. Вірив, що його народ колись-таки позбавиться тяжкого тоталітарного гніту, вийде на вольну волю.

Любив Василь Барка перефразований афоризм Григорія Сковороди: «Світ упіймав мене, але не втримав». Для більшості цей невтомний життєлюб був диваком, а для декого – святим. Він зрікся усього в ім'я творчості, свого народу, пам'яті тисяч загиблих страшною мученицькою смертю. Вів усамітнений спосіб життя, міг наварити собі величезну каструлю рису (дуже любив його) й цілий тиждень їсти тільки його. Замикався у власній оселі й увесь вільний час присвячував літературі. Він був до чернецого аскетизму невибагливим. Мінімалізм у всьому, окрім літератури, – головний принцип творчості митця.

Закінчив свій земний шлях Василь Костянтинович Барка 11 квітня 2003 року на 95-му році життя у містечку Ліберті в Америці. Про свої надбання казав: «Я не маєтний і місця робочого не маю». Через усе життя проніс біблійну мудру настанову: «Не збирайте багатств на землі, де міль та іржа понищать їх, а збирайте на небі...» ●

Хто такі українці з Польщі? Яка їхня історія і доля?

Яка їхня ідентичність та що її формувало в період Польської Народної Республіки і формує досі?

Які виклики ставить перед ними нинішня політична ситуація в Польщі?

Який їхній внесок у розбудову демократичної Польщі?

Зрештою, що для них Україна?

Книга «Сплетення. Розмови про українців із Польщі з Петром Тимоєм» несе відповіді на ці та багато інших запитань. «Книжка створена з турботи про те, щоб, відповідно до близького мені етосу, який сповідував Яцек Куронь, після 1989 року українки та українці з Польщі сприймалися і визнавалися як повноправні громадянки та громадяни, а їхні драматичні історії від II Речі Посполитої, ПНР та III Речі Посполитої, до того, як вона була також частиною польської історії», – каже Іза Хруслінська, авторка книги.

Ціна 1 примірника з висилкою поштою 50,00 зл.

Замовлення просимо надсилати на адресу ТОВ «Тирса»:

TYRSA Sp. zo.o.ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

email: tyrsa@hot.pl

тел. +48 [22] 679 95 47

або вплачуючи рівновартість кількості замовлених примірників на банківський рахунок:

TYRSA Sp. z o.o., Warszawa Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029

чи поштовим переказом, з позначенням, скільки примірників замовляється.

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

Рахуєся лем она: Ватра, Ждиня, Лемківщина... війна

14–16 липня цього року відбулося найбільше свято лемківської культури в Польщі – Ватра в Ждині. Її проводили вже 41-й раз.

Цьогорічний лемківський фестиваль відрізнявся від попередніх не лише тим, що відбувся на тиждень раніше, ніж завжди. І не тому, що під час події вперше за багато років не йшов дощ. Вона була особливою, бо

Петро Тима, Мирослав Скірка та Адам Вевюрка

була сповнена жіночності. Одним із помітних символів цього став слоган заходу «Рахуєся лем она» (оригінальний слоган лемківською, що означає «Вона найважливіша» – прим. ред.). Це гасло стосується не тільки жінки, а й Ватри, пісні, Ждині, звісно, самої Лемківщини та, на жаль, війни в Україні, про яку згадували в розмовах учасники Ватри.

Крім того, цьогоріч, як виняток, замість двох старост-чоловіків були староста та старостиня – Михайло Маркович та Анна Буковська, які запалили «ватряне» вогнище.

Щороку лемківський фестиваль збирає багато людей у невеличкому селі в Нижніх Бескидах не тільки для того, щоб зустрітися, поговорити, поспівати, а й побувати в селах батьків, дідів. Деякі учасники Ватри приїжджають, щоб відвідати могили предків і родичів. Про колишніх жителів Лемківщини традиційно згадували під час офіційного відкриття Ватри, що відбулося на Місці пам'яті.

– Лемківське свято в Ждині починаємо сентиментально: від сентиментів до минулого, до якого звертаємося. Бо переселення, депортація дуже сильно вписані в нашу пам'ять, – сказав голова Об'єднання лемків (ОЛ) Григорій Трохановський на Місці пам'яті про переселених із рід-

них земель. На окремій частині землі та на території заходу розміщено фрагменти колії, що символізує депортації, і «Дзвін миру».

– Цей дзвін, коли дзвонить, пробуджує в нас надію на мир, який живе в наших серцях. Також – надію на мир у близькій нашим серцям Україні, – продовжив голова ОЛ.

Зі сцени Ватри організатори згадали людей, які були пов'язані з Об'єднанням лемків і відійшли цього року. Серед них – історик д-р Олександр Колянчук та о. Григорій Назар, парох греко-католицької парафії в Горлицях. Їх та жертв війни в Україні вшанували хвилиною мовчання.

– Це вже друга Ватра, коли ми підтримуємо наших братів в Україні, котрі борються з російським загарбником, – говорив Григорій Трохановський, нагадавши, що лемки також знають, що таке «русский мир». – Ми це пережили сто років тому, і його формою було «московільство». Це призвело до поділів у нашій лемківській громаді, які існують і сьогодні. До сьогодні ми змушені боротися з ними та виправляти їх. Одночасно закликаю до того, щоб сьогоднішня російська ідеологія не посварила польський та український народи.

Єпископ Євген Попович, митрополит Перемисько-Варшавський УГКЦ, нагадав, що на попередній Ватрі всі бажали й сподівалися, щоб війна й біль закінчилися.

– На жаль, страждає Україна та її діти, зокрема й нащадки лемків, які там проживають, – сказав греко-католицький митрополит, говорячи про втрати, яких зазнають українці на війні.

Зі свого боку о. митрат Роман Дубець, який під час урочистостей представляв архієпископа Перемиського й Горлицького Православної церкви Паїсія, зачитав лист до учасників події, де також згадувалося про війну в Україні.

– Нашу радість від свята затьмарено війною в Україні. Однак ми не втрачаємо віри та надії, пам'ятаючи слова нашого Спасителя: «Не бійся – тільки віруй». І твердо віримо, що Всевишній пошле перемогу над російським агресором, і в Україні запанує довгоочікуваний мир, – звучало в листі від архієпископа.

Усі офіційні гості з Польщі, України, Канади, які виступали на сцені, дякували за підтримку України з боку Польщі. Серед них був також посол України в Польщі Василь Зварич.

– Хотілося б, щоб цей вогонь лемківської ватри відчувли українські герої, котрі зі зброєю в руках боронять нашу й вашу свободу. Хочу всім вам пообіцяти від імені наших військових, героїв, що ми всі разом працюватимемо, щоб

Посол України у Польщі Василь Зварич та почесний консул України у Перемишлі Олександр Бачик

Єпископ Володимир Ющак, митрополит Євген Попович, єпископ Аркадій Трохановський та о. митрат Роман Дубець

брудний московський чобіт ніколи не топтав польської землі та не робив шкоди тут, на Лемківщині, – заявив дипломат і подякував за єдність та підтримку України, додавши. – Я знаю, що ми разом переможемо. Але зробимо це лише тоді, коли будемо об'єднані та солідарні.

Під час офіційних привітань відбулося й вручення нагороди «Вірний предкам». Щороку її присуджують членам лемківської громади або тим, хто підтримує лемківську культуру та розвиває її, а також авторам важливих ініціатив. Оскільки цьогорічна Ватра мала жіночий вимір, було нагороджено двох жінок.

Одна з них – д-р Вікторія Гойсак, яка отримала нагороду за захист лемківської культури, зокрема 20 років керівництва дитячо-молодіжним колективом «Лемківський перстеник» з Гладішева. Вона почула подяки й привітання від дітей із гурту.

Другу нагороду Об'єднання за «величезні зусилля, докладені до підтримки Збройних сил України в боротьбі з російським загарбником» отримала д-р Ольга Соляр, етнологиня, співзасновниця фонду «Магія Карпат», яка їздить з допомогою українським військовим на передову з 2014 року.

– Дякуючи вам, я маю честь подякувати українській армії, – сказала перемишлянка, називаючи позивні бійців, яким вона допомагає. – Дякую, що ви теж із ними, бо вони справді захищають цінності нашої цивілізації. Прямо під цим палючим сонцем, звуком снарядів вони стоять в окопах і віддають найдорожче для них – своє здоров'я та життя. Вони справді вірні предкам, тому й стоять там. Те, що ми всі допомагаємо, поляки, наша українська громада в Польщі, – це теж вірність нашим предкам. Також важливо усвідомлювати, що це наша спільна боротьба за фундаментальні цінності.

18. ➔

Д-р Ольга Соляр та голова Об'єднання лемків Григорій Трохановський

Звісно, Ватра – це не лише час промов, спільних спогадів, але й нових знайомств та розваг. Протягом трьох днів свята на сцені в Ждині виступали виконавці різних жанрів і стилів музики. Хоча вони живуть у різних країнах – Польщі, Україні, Сербії – їх об'єднує спільна любов

до музики й лемківської культури. Традиційно відбулися різноманітні майстер-класи з рукоділля, авторські зустрічі, дискусії, спортивні змагання. Як і кожного року, організатори підготували місце для інтеграційних ігор та конкурсів для наймолодших учасників «Лемківської ватри».

Серед гостей у Ждині були, зокрема, єпископ Ольштинсько-Гданський УГКЦ Аркадій Трохановський, єпископ Вроцлавсько-Кошалінський УГКЦ Володимир Ющак, православні та греко-католицькі священники, депутати Сейму Уршуля Новоґурська та Пйотр Борис, радник Посольства України в Польщі Віталій Білий, почесний консул України в Перемишлі Олександр Бачик, а також представники Малопольського воєводства, Малопольського сеймику, органів місцевого самоврядування, Львівської обласної ради, силових служб, члени українських, зокрема лемківських, організацій із Польщі та з-за кордону – України, Словаччини, Сербії, США, Канади. ●

- **Товариство IV Загальноосвітнього ліцею в Лігниці разом з дирекцією та педагогічним колективом Комплексу загальноосвітніх шкіл №4 ім. Б.-І. Антонича в Лігниці запрошує випускників, членів їхніх родин та всіх, чиє життя пов'язане з історією нашого ліцею, на урочище відзначення його 65-літнього ювілею.**

Свято проходитиме **22–23 вересня 2023 року** в приміщенні школи (ul. Tarasa Szewczenki) та готелю «АДМІРАЛ» (ul. Bielańska), де відбудеться бал для учасників святкування та IV з'їзд нашого Товариства й післяз'їздивська зустріч із піснею при вогнищі.

Існує можливість замовити нічліг у готелі. Про участь у балі просимо повідомити до **31 серпня 2023 року**, вплативши кошти (230 злотих за особу) на банківський рахунок:

Towarzystwo IV Liceum Ogólnokształcące w Legnicy

Nr konta: 43 1090 2066 0000 0001 0607 0365 Tytuł – «65-lecie IV LO».

На цей рахунок просимо теж сплатити членські внески (100 злотих на рік), указавши: tytuł – «składka członkowska».

Для оплат з-за кордону потрібно подати такі реквізити: IBAN: PL 43109 0206 6000 0000 1067 0365

Kod SWIFT: **WBKPPLPP** Nazwa Banku: **Santander Bank Polska SA**

Adres Banku: **Al. Jana Pawła II 17 00-854 WARSZAWA Polska/Poland**

Закликаємо також усіх охочих до вplat на вищезгаданий рахунок: tytuł – «darowizna na cele statutowe w zakresie oświaty i wychowania».

Ці кошти буде призначено на Стипендійний фонд та нагороди для учнів, які своїми результатами навчання та іншими досягненнями зберігають та продовжують історичний доробок і місію нашої ALMA MATER.

Детальну програму та інформацію про свято й з'їзд буде подано на фейсбук-профілі «Товариство IV Загальноосвітнього ліцею в Лігниці» (адміністратор групи – Андрій Кочанський) та на сторінці школи: zso4.legnica.eu.

Просимо передати інформацію про з'їзд однокласникам та всім зацікавленим.

- **У кого ще трошки залишилася пам'ять про своїх предків ту пам'ять хочете передати своїм дітям та онукам, запрошуємо на Любачівщину.**

19.08.2023 р. об 11.00 – Служба Божа в церкві в Жукові, а опісля панахиди в Жукові, Горайці та Новому Селі.

20.08.2023 р. о 10.00 – панахиди на цвинтарі в Старому Люблинці, об 11.00 – Служба Божа в церкві в Новому Люблинці, а опісля панахиди на цвинтарі.

Хоча б раз на рік походимо стежками наших предків. Хто не може поїхати, нехай передасть свою лепту на впорядкування цвинтарів та церкви людям, які поїдуть, або перекаже на рахунок:

Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu, ul. T. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl

Nr rachunku 50 1600 1462 1838 9708 6000 0006 з допискою – Darowizna na cele statutowe – Lubliniec

Церкви та могили на Любачівщині чекають на нас. Більше інформації в Олени Комар за тел. 502 168 247.

- **Пам'ятаймо про Явожно!**

Управа гуртка ОУП та парафіяльна душпастирська рада УГКЦ у Катовицях повідомляють, що в суботу, **9 вересня 2023 року, о 10:00 в Явожні**, в лісі біля пам'ятника відбудеться **Божественна Літургія та Панахида в наміренні жертв Центрального табору праці в Явожні**. Сердечно запрошуємо всіх небайдужих до участі у спільній молитві.

Організатори

- Комплекс загальноосвітніх шкіл № 2 в Перемишлі шукає вчителя української мови у навчальному році 2023/2024. Бажаний досвід роботи на рівні ліцею. Просимо звертатися за тел. 692 446 834.

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny:** zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, redaktorzy – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów). **Wydawca:** Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: <http://ukraincy.org.pl> **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Slovo” **Druk:** Drukarnia „Efekt”. Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowane ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.

Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.: Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Statki wyrażają точку zoru autorów i nie mogą uosobliwiać oficjalną pozycję Ministra wewnętrznych spraw i administracji.

UKRAÏNA!

8. FESTIWAL

FILMOWY

